

Kungl. Krigsvetenskapsakademien

Datum
2025-07-20

KKrVA beteckning
9/2025

Sida 1 (3)

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare, tfn, e-post

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Ledamoten Björn Körlof

Kungliga Krigsvetenskapsakademiens yttrande över TLV rapport ”Omsättningslagring av vissa läkemedel för en stärkt försörjningsberedskap” (S 2025/02002)

Kungl. Krigsvetenskapsakademien som genom remiss beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad rapport får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av en arbetsgrupp inom akademien.

Sammanfattning

Med nedanstående kommentarer tillstyrker Akademien rapportens förslag i stort. Även om sakområdet är komplext är det angeläget lagerhållningen av läkemedel snarast förstärks.

Övergripande synpunkter

Läkemedel är en del av det bredare begreppet sjukvårdsprodukter. Läkemedelsförsörjningen involverar många aktörer. Den lag som är under beredning på förslag i ”En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården (SOU 2021:19) syftar till att förbättra totalförsvarets förmåga i situationer då det kan uppstå brist på sjukvårdsprodukter i Sverige. Med andra ord omfattas hela området, med förändrade och ökande behov, från fredskriser till och med krig samt allehanda störningar av leveranser och tillgång till sjukvårdsprodukter.

Väpnad strid i Sverige och i det svenska närområdet kommer att medföra ett annat skadepanorama än vad som är fallet i fredssamhället. Det innefattar också ett annorlunda tidsperspektiv och ett behov av hälso- och sjukvård med ett annorlunda geografiskt behov och modifierade vårdprinciper. Behovet av läkemedel kommer således att se annorlunda ut vad gäller skadevolym, tidsfaktor, geografi och produkter. Det måste beaktas. Möjlighet måste

---

Postadress
Teatergatan 3, 1 tr
111 48 Stockholm

Besöksadress
Teatergatan 3, 1 tr
111 48 Stockholm

Bankgiro
5784-8806

Org. nr
262000-1152
Säte
Stockholm

Webbsida
www.kkrva.se
E-post
info@kkrva.se

därför även finnas för att omdisponera lager och läkemedel i landet utan att man måste gå högt upp i distributionskedjan.

Den offentliga utredningen och TLV:s rapport utgår från ett system för lagerhållning på fyra nivåer, tillverkningsberedskap, statliga beredskapslager och två s.k. omsättningslager. Rapporten handlar främst om de två lägre nivåerna. Men, givetvis finns i fred, vid fredskriser, höjd beredskap och krig en koppling mellan de olika nivåerna även på läkemedelsområdet. Samma typ av läkemedel kommer att till viss del att förekomma på flera nivåer. De olika lagren kommer inte att leva solitära liv.

Till saken hör vidare, vilket är uppenbart genom rapporteringen från Ukraina, Israel, Gaza och Iran, att krigsaktiviteter utövas på lång distans, via luftangrepp och angrepp över hav, som utöver militära objekt direkt drabbar många civila, även långt från själva fronten – ungefär som en fortlöpande serie av civila katastrofer, men utlösta genom militära angrepp. Det kan hända Sverige också.

Det är vidare inte osannolikt att Sverige vid strider i vår del av världen kan komma att få ta hand om skadade, civila och militärer från andra länder, samt utrymmande/flyktingar vilket då främst blir en volymfråga och som också påverkar läkemedelsanvändningen.

Arbetsgruppen vill uppmärksamma sambandet mellan dessa nivåer. Inte minst gäller detta i situationer när en lagernivå avseende en viss produkt når minsta lagersaldo. Försvarsberedningen pekade på de olika nivåerna i lagerhållningen från den enskilde människan i hemmet till statliga säkerhetslager för traumavårdens behov och tillverkningsberedskap (Ds 2023:34, s 295). Arbetsgruppen framhåller behovet av en god överblick av hela detta nivåsystem, en strukturerad dialog mellan tillverkare, lagerhållare och brukare (regioner och Försvarsmakten), samt av goda, tydliga och väl samordnade beslutsstrukturer. Kriterierna för hur och när läkemedel i olika lager får användas blir betydelsefulla, inte minst i de s.k. restsituationerna.

Redan i dagens fredssituation finns en otydlighet inom läkemedelsområdet kopplad till att det är fem (5) olika myndigheter som är berörda. Erfarenheten från Covid-19 pandemin talar därvid ett tydligt språk. Därtill kommer, så vitt vi kan förstå, att Försvarsmakten, via en upphandlad läkemedelsdistributör, är en viktig aktör när det gäller behov av läkemedel.

TLV:s regeringsuppdrag omfattade inte läkemedel för djur. Då kan det vara lämpligt att påminna om att under Covid-19 pandemin kom läkemedel för djur att få betydelse för behandling av människor, exempelvis vad gällde antibiotika och anestesipreparat. Därtill kommer att en god inhemsk djurhållning har betydelse för livsmedelsförsörjningen i landet. Det finns således en koppling mellan humanmedicin och veterinärmedicin, som inte får bortses från.

Logistikmodellen för varor i dagens Sverige bygger mycket på enstaka stora lagringsplatser och ett dagligt transportarbete för att föra ut varor till brukare. Det gäller också på läkemedelsområdet. Arbetsgruppen vill framhålla detta och att det vid höjd beredskap och krig kan uppkomma ett större behov av läkemedelsprodukter på andra håll i landet än i vardagen och att logistikkedjorna då blir annorlunda och riskerar att påverkas av störningar av olika slag.

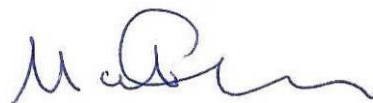
TLV föreslår att beslut om vilka läkemedel och vilka volymer som ska omfattas av lagerhållning ska bygga på tolv månaders historisk försäljning. Ett sådant backspegelperspektiv torde knappast tillgodose snabbt ökande krav på läkemedel vid oväntade situationer som pandemier, jmf Covid-19, och vid militära kriser. Det måste samtidigt ifrågasättas om inte backspegelperspektivet på omsättningslagringen riskerar att negativt inverka på regionernas och Försvarmaktens framåtriktade läkemedelsanvändning. Möjligheten att snabbt bygga upp lager jämfört med normalförbrukning måste finnas. Backspegelperspektivet måste kombineras med framåtblickande.

Yttrandet är utarbetat av ledamöterna i Avd. V Lars Nylén och Lovisa Strömmer. Docenten/överläkaren Torbjörn Linde, tidigare ordförande i regionens läkemedelskommitté, samt tidigare sjukhusdirektören, anesthesiöverläkaren Per Elowsson, båda Uppsala, har bidragit med kunskaper och erfarenheter.

Beslut i detta ärende har fattats av akademiens presidium per capsulam den 20 juli 2025.

Björn von Sydow
Akademiens styresman

Mats Ström
Ständig sekreterare